

Abidin Dino'nun İngiltere'deki Dünya Kupası'nda gerçekleştirdiği **Gol! (Goal! World Cup 1966)**, Türkiye belgeselcilik tarihinde çığır açan bir yapını.

Ece Şakarer'in yazısını paylaşıyoruz....

1966 yılında, Octavio Senoret, Dünya Kupasının filmini yapmak için önce FIFA'yla, sonra da bu belgeselin yönetmeni olması için dostu Abidin Dino'yla anlaşır. Daha sonra Londra, İstanbul ve birçok şehirde de gösterime girer Gol! filmi, Türkiye'nin belgesel sinema tarihinde sessizce yerini alır böylece.

Dino, Dünya Kupası sırasında İngiltere'de bulunulup görülebilecek olandan fazlasını dahil etmez belgeseline. Kameranın her yerde bulunup, her gizi çözebilen "gücünü" kullanmak yerine, saha etrafına kurduğu dokuz kameranın görebildiklerini kurgulayarak, sadece, birkaç yerde birden buluna-bilme özelliğini dahil eder filme. Bu birkaç yerde bulunma, seyirci bakış açısından öteye gitmez; ne sıradan bir seyircinin giremeye-ceği soyunma odalarını görürüz; ne de kamera aracılığıyla birebir sohbete gireriz futbolcular, antrenör ya da organizasyon çalışanlarıyla. Bu da başka bir unsur oluşturur Dino'nun filminde; Dino, söyleşi aracını kullanmaz belgeselinde, kameraya/kamera arkasındaki birine konuşmaz kimse. Bunun yanında, kamerayı fark eden taraftarlar ve de muhtemelen son sahnede kullanılan mizansen haricinde, kameranın varlığını hissedenden ya da ona göre hareketini değiştiren öznelere rastlamayız filmde. Dino, filmini bir 'deneyim' gibi kurar ve 1966 Dünya Kupasına izleyici olmanın belgeselini çeker.

Bütün bunların yanında, Dino'nun Gol! belgeseli, farklı bir noktada daha önem kazanır. Türkiye'de belgesel filmlerin tarihine baktığımızda, ilk defa, üretilen bir filmde derin estetik kaygılar olduğunu da görürüz. Gol!, örneğin yine 50'li ve 60'lı yıllardaki Sabahattin Eyüboğlu ve Mazhar Şevket Ipşiroğlu belgesellerinin öğretici amacından, konusu itibarıyla da uzaklaşır; film çekilirken bu yönde bir amaç taşımaz. Ancak, bu ayrımın ötesinde, Dino, görselliğe büyük önem verir. Bunu filmde kullanılan

sahneler ve kurgunun yanı sıra, Dino'nun filmi çekmeye başlamadan, kafasındaki görselliği kâğıda dökmesinden; çizdiği eskizlerden de anlayabiliriz. Kendisine öğretici bir amaç yüklenen ve aslında belli bir ideolojinin parçası olarak görülebilecek Eyüboğlu belgesellerini, tamamen farklı bir bağlamda, hatta farklı bir coğrafyada çekilen Gol! filmiyle karşılaştırmak, elbette ki, ilk bakışta sağlıklı görünmeyebilir. Ancak, filmleri içeriklerinden bağımsız, belgesel bakış bağlamında değerlendirdiğimizde; Dino'nun belgesel yapımını sadece belgesel olma durumundan gelen özellikleriyle de sorgulamaya çalıştığını görebiliriz. Dino belgeselinde bir deneyimi belgeler; kendisinden istenilen Dünya Kupası belgeselini, bu tanıklığa tanık etmeyi belgeleyerek filme alır. Ferit Edgü, Abidin Dino'nun 'Gol Film Taslakları' sergisi için hazırladığı yazıda, Dino'nun bu eskizleri çizmekteki amacını, çalışma arkadaşlarına, nasıl bir film düşlediğini açıklayabilmek olarak belirtir. Bu yorum, belgesel yapımında, gerçekliğine müdahale etmediği ya da edemediği, kendisinden bağımsız olan olguları filme alan yönetmenin, yine de ve kaçınılmaz bir şekilde bakış açısını filme yansıtmasının altını çizmektedir adeta. Dino, elbette ki, oynanan maçları öngöremez ya da etkilememez; ancak, çizdiği taslaklar, belgeselin altına attığı kişisel imzasının ön hazırlığı, çekimi veya kurguyu etkilediği bakış açısının kanıtıdır. Bunlarla birleşen yukarıda belirttiğim Dino'nun görselliği de, tekil olarak filme yaptığı katkı dışında, genel olarak belgesel yapımı hakkında da bir duruş sergiler.

kaynakça:

Perit Edgü, "Abidin'in Gol Film Taslakları". Abidin Londra'da Dünya Kupası Maçlarını Filme Alırken, Yapı Kredi Yayınları: 2002.

Zeynep Avcı, "Gol (Goal)". A'dan Z'ye Abidin Dino, Yapı Kredi Yayınları: 2000.

SEE THE FOOTBALL STARS OF 16 NATIONS IN

GOAL!

THE COMPLETE FILM OF THE
WORLD CUP 1966®
 ON THE GIANT SCREEN IN
 TECHNICOLOR® & TECHNISCOPE®

WORLD DISTRIBUTION
 BY COLUMBIA PICTURES
 * Certain Territories Excepted

COMMENTARY WRITTEN BY BRIAN GLANVILLE · NARRATION BY NIGEL PATRICK
 MUSIC COMPOSED BY JOHN HAWKESWORTH · DIRECTED BY ABIDINE DINO & ROSS DEVENISH
 PRODUCED BY OCTAVIO SENORET · A COLUMBIA PICTURE

A R.C. RELEASE

Pole Detail

The Directors of Columbia Pictures Corporation Limited
cordially invite you to a PRESS SHOW of

**YOU HAVEN'T SEEN
THE WORLD CUP
UNTIL YOU SEE
'GOAL!'
100 MINUTES OF THRILLS
THROUGH THE EYES OF
117 CAMERAS ON THE
GIANT SCREEN IN COLOUR!**

**THE COMPLETE FILM OF THE
WORLD CUP 1966**

**ON THE GIANT SCREEN IN
TECHNICOLOR® & TECHNISCOPY®**

COMMENTARY WRITTEN BY BRIAN GLANVILLE NARRATION BY NIGEL PATRICK
MUSIC COMPOSED BY JOHN HAWKESWORTH DIRECTED BY ABIDINE DINO & ROSS DEVONISH
PRODUCED BY OCTAVIO SENORET A COLUMBIA PICTURE A M.G. RELEASE

at the COLUMBIA THEATRE, SHAFTESBURY AVENUE, LONDON, W.1., on Monday, 3rd October 1966 at 10.30 a.m.
"GOAL! WORLD CUP 1966" will have its World Premiere at the Columbia Theatre on October 5th

ADMIT ONE

The WORLD PREMIERE of

**YOU HAVEN'T SEEN
THE WORLD CUP
UNTIL YOU SEE
'GOAL!'
100 MINUTES OF THRILLS
THROUGH THE EYES OF
117 CAMERAS ON THE
GIANT SCREEN IN COLOUR!**

**THE COMPLETE FILM OF THE
WORLD CUP 1966**

**ON THE GIANT SCREEN IN
TECHNICOLOR® & TECHNISCOPY®**

COMMENTARY WRITTEN BY BRIAN GLANVILLE NARRATION BY NIGEL PATRICK
MUSIC COMPOSED BY JOHN HAWKESWORTH DIRECTED BY ABIDINE DINO & ROSS DEVONISH
PRODUCED BY OCTAVIO SENORET A COLUMBIA PICTURE A M.G. RELEASE

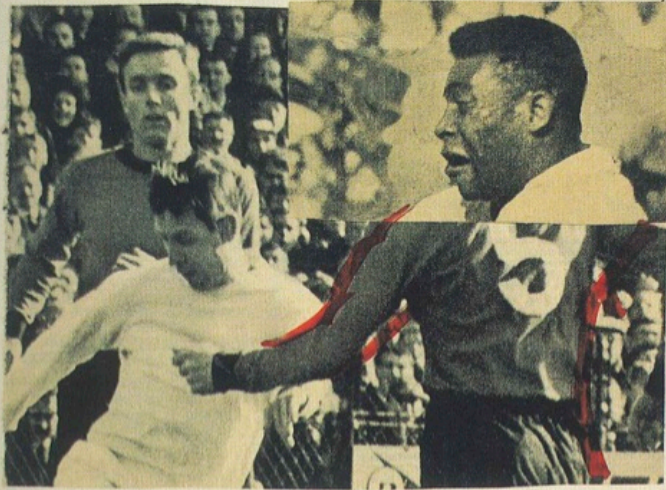
COLUMBIA THEATRE
SHAFTESBURY AVENUE · LONDON W.1. REGENT 5414

LOGE

WEDNESDAY 5th OCTOBER 1966 at 8.30 pm

(Doors open 8 pm)

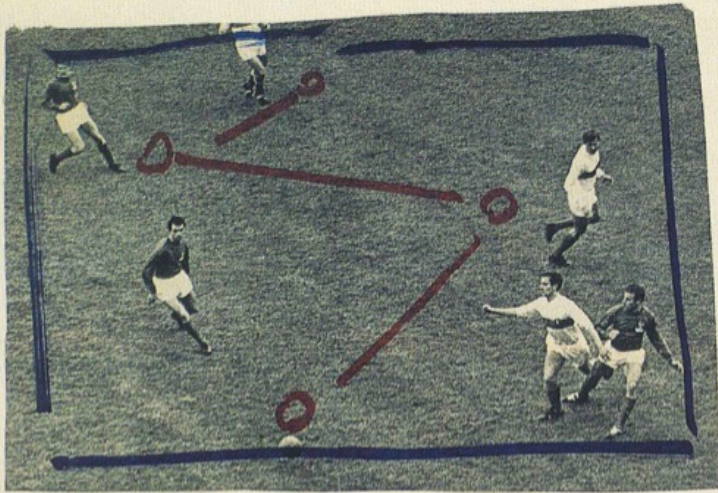
BLACK TIE

Heads

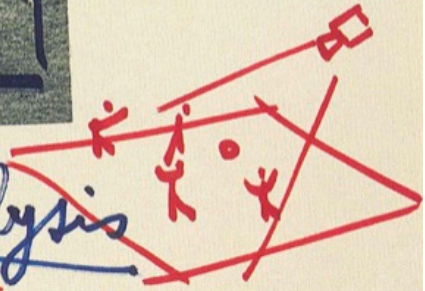

Chelsea

Camera
high enough.

For good analysis
Tactics

Shreshni

Benu Gerede'nin objektifinden Abidin.

GEREDE, BENNU

Sinema ve fotoğraf sanatçısı. Benu Gerede'nin 20 Ekim 1993'te, Abidin'in ölümünden yaklaşık iki ay önce çektiği siyah-beyaz fotoğraflar 1994'te, Abidin'in birinci ölüm yıldönümünde, İstanbul'da, Milli Reasürans Galerisi'nde sergilendi. Yine bu fotoğraflardan oluşan *Abidin Dino* (20.10.1993) adlı bir kitap, aynı tarihlerde Galeri Nev tarafından, Ferit Edgü'nün metinleriyle birlikte yayımlandı.

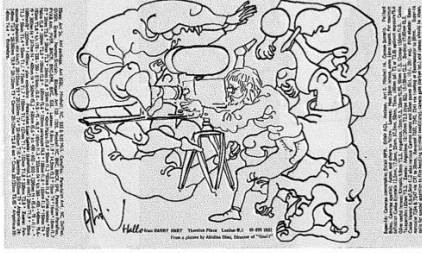
GEREDE, CANAN

Sinema yönetmeni. Abidin'le ilgili, Osman Kavala'nın sponsorluğunu üstlendiği ve Coşkun Aral'ın çekimlerini yaptığı bir belgesel filmi yönetti. Filmin 1989 ve 1990'daki çekim aşamalarında Abidin film ekibini, çekim üstüne düşünceleriyle, buluşlarıyla yönlendirdi. (Bkz. Aral Coşkun)

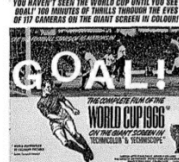
GOL (GOAL)

Abidin'in yaptığı futbol filmi. 1966'da Dünya Futbol Kupası maçlarının yapıldığı Londra'da Abidin, bu spor etkinliğinin belgesel filminin yönetmenliğini yaptı. Renkli

Gol filmi için hazırlanan kart ve Abidin'in çizimleri.

128

Gol filminin İngiltere'deki tanıtımı.

olarak, günün en ileri teknolojiyle çekilen ve iki saati bulan film, Dünya Kupası bittikten sonra başta Londra olmak üzere, İstanbul dahil, dünyanın birçok büyük kentinde gösterime girdi. Filmin basın galası, 4 Ekim 1966'da Londra'daki Fox Salonu'nda yapıldı ve bu galaya Abidin ve film ekibiyle birlikte Dünya Kupası galibi İngiliz takımı oyuncular da katıldı.

"Futbol sahasındaki heyecanı sinemaya getiren Abidin Dino'nun yalnız maçlara önem vermeyecek bazı mülhim ve artistik detayları zaman zaman ön plana alması eleştirmenler çok başarılı bulmuşlardır. Gala gecesi İngiliz Milli Takım oyuncular da rejisör Dino'yu tebrik etmişler, oyun sırasında kendi hallerini tesbit eden bazı espriler için şakalaşmışlardır. Türk rejisörüne yapılan büyük tezahürat Türk kordiplomatini de çok memnun bırakmışdır. Dino'ya çiçekler yağdırılmış, dakikalarca rejisör ve yardımcıları alkışlanmıştır."

Demir Baran Sarol, *Hürriyet*, 8 Ekim 1966.

"Dino, 'bu film tekniskop tekniği ile çevrilmiştir'

demiş ve son olarak şunları eklemiştir :

'İkiyüz bin feet film çevirdik ve bunu iki saatlik bir film yaptık. Renklidir, final maçı on dokuz kamera ile çekilmiştir. Sahaya makineleri yerleştirmek için dokuz çukur kazılmış, meşhur itilafı gol pozisyonu çekilmiştir.'

Yeni Gazete, 21 Eylül 1966.

Türk gazetelerinde Gol filmi ilanı.

"Abidin Dino Fransa'da yaşamaktadır. Niçin oraya gitmiş? diyeceksiniz. Cevabı kısa: Yaşamak için. Ama buradaki 'yaşamak' kelimesi keyfetmek anlamına değil, hayatta kalabilmek, çalışabilmek anlamına. Abidin Dino gibi on parmağında on sanatı bulunan kişi, yoksul Türkiye'de resmi makamların baskısıyla yaşa-

129

Türk gazetelerinde Gol filmi ilanı.

